

IV. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 349.4

© 2011 р. А.Л. Місінкевич

Хмельницький університет управління та права, Хмельницький

ПОНЯТТЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЮРИДИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Висвітлюється природа виникнення такого терміна, як рекультивация у науковому, технічному, сільськогосподарському та юридичному аспектах. Подається визначення даного терміна, яке є юридично грамотним і пропонується у подальшому внести зміни до чинного земельного законодавства, що стосується охорони та раціонального використання земель.

Ключові слова: рекультивация, чинне земельне законодавство, науковий, технічний, сільськогосподарський та юридичний аспект.

Рекультивация земель, які пошкоджені промисловою діяльністю, у практичному та теоретичному напрямках, поняття відносно нове і виникло як протидія наступу промисловості на природні ландшафти. Зазначимо, що за статистичними даними станом на 01.01.1997 р. на території України порушено промисловими об'єктами – 342,1 тис. га земельних угідь, відкритими розробками, шахтами, кар'єрами, териконами, відвалами – 136,8 тис. га і торфорозробками – 26,5 тис. га. земель [1, с.218]. Звідси і виникає потреба у юридичному закріпленні поняття та процедури здійснення рекультивации пошкоджених земель. Зазначена проблематика описується у наукових працях таких учених, як О.А.Вівчаренко, П.Ф.Кулинич, Р.М.Панас, А.І.Голованов, Н.М.Буєвський, Л.Ф.Зорін, Ю.Г.Жаріков, Л.В.Моторіна.

Постановка проблеми. Для з'ясування зазначеного питання потрібно проаналізувати різні наукові підходи до самого визначення рекультивации земель і дослідити саму суть здійснення даного процесу. У ході висвітлення означеної проблематики є можливість визначити поняття рекультивации земель як юридичної категорії.

Ступінь наукової розробки. На сучасному етапі Української держави існують прогалини щодо юридичного регулювання земельних правовідносин у сфері охорони та раціонального використання земель. Особливо це стосується рекультивации земельних ділянок, оскільки на сьогодні у державі не має нормативно-правового акта, який би врегулював дану сферу правовідносин.

Мета статі – аналіз теоретичних і практичних підходів щодо визначення самої юридичної суті рекультивации земель, основуючись при цьому на міжнародному та вітчизняному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. У багатьох країнах вона розглядається як комплексна міждисциплінарна проблема реконструкції ландшафтів і відновлення їх продуктивності, екологічної збалансованості, господарської та естетичної цінності [2, с.6].

У вітчизняній літературі термін «рекультивация територій» уперше зустрічається у праці І.В.Лазаревої, яка проаналізувала зарубіжний досвід рекультивации та розглядала дану проблему як використання порушених промисловістю територій для цілей містобудування [3, с.10].

Сам термін «рекультивация» утворився від латинських слів «ге» (назад, знову) і «kultus» – культивувати (обробляти, вирощувати, розводити, розвивати, насаджувати). Однак у процесі вивчення земельних правовідносин щодо охорони та раціонального використання земель приходимо до висновку, що значення у цього слова ширше та глибше. Рекультивация – це комплекс заходів щодо відновлення родючості ґрунтів, повернення народному господарству земельних ділянок, які були порушені гірничими, будівельними та іншими видами робіт, вітровою та водною ерозією. За оцінкою Н.М.Буєвського, рекультивация (відновлення) територій, порушених відкритими чи підземними гірничодобувними роботами, дозволяє відновити земельні ресурси, які вибули з сільськогосподарського використання та поліпшити санітарно-гігієнічні умови життя й діяльності людини у гірничопромислових районах [4, с.5-7]. Г.О.Зайцев і Л.В.Моторіна розглядали рекультивацию земель як складний, комплексний процес, який має декілька етапів і ряд напрямків залежно від виду цільового використання земель [5, с.3].

Зазначимо, що з погляду технічно-виробничого напрямку рекультивации підлягають порушені земельні ділянки усіх категорій, а також при-

леглі території, які повністю або частково втратили свою продуктивність у результаті негативного впливу порушених земель [6, с.342].

У гірничій справі під поняттям рекультивациі порушених гірничими роботами земель розуміють комплекс гірничотехнічних, меліоративних, сільськогосподарських, лісогосподарських та інженерно-будівельних робіт, спрямованих на відновлення родючості ґрунтів, створення на звільнених територіях після закінчення видобування корисних копалин відкритим або підземним способом сільськогосподарських чи лісових угідь, водоймищ різноманітного призначення, зон відпочинку, використання відпрацьованих площ земель під будівництво [7, с.350].

З позиції сільськогосподарської науки рекультивациа розглядається, як проведення різноманітних заходів, основна мета яких не лише часткове перетворення природних територіальних комплексів, порушених промисловістю, але й створення на їх місці ще більш продуктивних і раціонально організованих елементів культурних, антропогенних ландшафтів, поліпшення умов навколишнього природного середовища [1, с.213].

Аналіз наукового аспекту процесу рекультивациі порушених земель дає можливість виділити два основні етапи: гірничотехнічний та біологічний. Проте серед науковців існують погляди, які вважають більш виправданим підходом у реалізації рекультивацийних заходів виділення трьох етапів: підготовчого, гірничотехнічного та біологічного.

Звертаючись до міжнародного досвіду щодо охорони та раціонального використання земельних ресурсів, зазначимо, що російській юридичній літературі рекультивацию земель розглядають, як відновлення земель і родючого шару ґрунту юридичними та фізичними особами у процесі проведення добування корисних копалин і торфу, проведення всіх видів будівельних, меліоративних, проектно-пошукових та інших робіт, які безпосередньо пов'язані з порушенням поверхневого ґрунтового покриву, а також у процесі складування, захоронення промислових, побутових та інших відходів, що призводить до забруднення земельних ділянок, якщо за відновлення даних земель вимагається знімання родючого шару ґрунту [8, с.476].

За радянським законодавством, а саме Міждержавним стандартам 17.5.1.01 – 83 «Охорона природи. Рекультивациа земель. Терміни та визначення» поняття рекультивациі трактується, як комплекс робіт, спрямованих на відновлення продуктивності та господарської цінності пору-

шених земель, а також на поліпшення умов довілля відповідно до інтересів суспільства [9].

Трактування рекультивациі порушених земель промисловістю міститься у ст. 166 Земельному кодексі України. Але, на нашу думку, воно неповне та не висвітлює юридичний аспект здійснення земельних праводносин щодо раціонального використання й охорони пошкоджених земель після проведення промислових та гірничодобувних робіт. Тому у даній статті ми спробуємо сформулювати своє юридично грамотне визначення цього поняття.

Сам комплекс рекультивацийних заходів визначається складною та взаємопов'язаною системою робіт, які відповідно проводяться залежно від рівня виконання поставлених завдань і технології їх виконання.

Відновлювальні роботи залежно від стану пошкоджених земель, пов'язаних з розширенням видів і масштабів суспільної діяльності та їх цільового подальшого використання, можуть тривати від одного до декількох років. Рекультивацийні заходи не закінчуються терміном завершення відновлюваних робіт через те, що на сильно пошкоджених і зруйнованих землях здійснюється довготривалий процес повернення до фізико-хімічного та біологічного стану з використанням інженерно-екологічних систем. У кінцевому аспекті дана багатоступенева процедура рекультивацийних заходів повинна бути юридично забезпечена, оформлена та зафіксована відповідними документами та нормативно-правовими актами. Відновлення пошкоджених земель повинно обов'язково передбачатися планами підприємств, які придбали землю, відповідно до договірних умов щодо здійснення відповідних видів робіт і планам компетентних державних або господарських органів, рівноцінно, як і планами територіального розвитку регіону. Правова практика рекультивацийних робіт засвідчує, що уповноважені органи зобов'язані включати у баланс землі, які підлягають рекультивациі, а також усі необхідні дії та відповідні матеріальні і фінансові ресурси для проведення рекультивациі, при цьому юридично закріплюючи зазначені роботи у відповідну документацію. Забезпечуючи заходи рекультивацийного характеру державні установи надають допомогу виробничого, фінансового й організаційного плану відповідним промисловим чи гірничодобувним підприємствам. До органів, уповноважених здійснювати компетентні дії у сфері охорони та раціонального використання земель, за чинним законодавством України належать Державна інспекція з контролю за вико-

ристанням і охороною земель [10], місцеві державні адміністрації [11] та міські, селищні, сільські ради [12].

Отже, важливу роль на даному етапі відіграє розробка юридично кваліфікаційного оформлення робочого проекту рекультивациі, тобто створення такого проекту, який би був економічно вигідний для інвестора та відповідав усім вимогам природоохоронного законодавства [13, с.41].

Залежно від масштабів і наслідків пошкоджених земель проектування рекультивациі може складатися з передпроектної та проектної стадії. На цих двох стадіях розробляється відповідна концепція (схема) обґрунтування вкладення інвестиційних коштів, інженерне забезпечення за провадження даної процедури стосовно відновлення стану пошкоджених земельних територій, тобто підготовка відповідних проектів і робочих документів.

Для великих пошкоджених територій передпроектну документацію розробляють за конкретною концепцією (схемою) для рекультивациі пошкоджених земельних ділянок.

Така концепція перш за все визначає подальше можливе використання та функціонування даної землі, тобто встановлюється, для яких цілей буде використовуватися відповідна земельна ділянка, виходячи із сільськогосподарських, лісогосподарських, водогосподарських, рекреаційних, будівельних, рибогосподарських чи санітарно-естетичних (санітарно-гігієнічних) потреб.

На стадії формування передпроектної документації обов'язково зазначається обґрунтування вкладених інвестицій у здійснення рекультивациі конкретного об'єкта. Як правило, документація відображає варіанти проектних рішень, що дозволяє обрати оптимальний варіант, оформлення попередніх даних щодо земельних відносин (акт вибору земельної ділянки), екологічну оцінку території, кошторисні розрахунки на будівництво та інвестиційну привабливість проекту.

Окремим пунктом у даній документації виносяться питання про вибір напряму використання земель у подальшому. Це проводиться на основі ретельно обґрунтованих і досліджених матеріалів, прогнозів зміни природного середовища й оцінки придатності земель для цілей рекультивациі [13, с.42].

На підставі викладеного можемо стверджувати, що підготовчий етап відіграє важливу юридичну роль при організації та проведенні рекультивацийних заходів при подальшому ефективному здійсненні технічного та біологічного етапів відновлення пошкоджених земель.

Під гірничотехнічним етапом здійснення рекультивациі розуміється комплекс робіт, який проводиться з метою підготовки пошкоджених земель до біологічної рекультивациі або для інших цілей. Усі процеси, що здійснюються на даному етапі, повинні бути юридично оформлені та закріплені на законодавчому рівні задля того, щоб дані земельні правовідносини носили нормативно закріпленний характер.

До комплексу даних робіт входять два основних технологічних процеси: створення зручного рельєфу з мінімальним об'ємом планувальних робіт та нанесення родючого шару ґрунту.

Перший процес обов'язковий для всіх випадків рекультивациі, а другий може бути здійснений за допомогою наявності запасів гумусного покриву ґрунту та залежить від виду подальшого цільового призначення відновлених рекультивациєю земельних масивів [3, с.28].

Вибір використання рекультивованих земель відбувається з урахуванням самої цінності пошкодженої землі, прилеглих до неї територій, агрохімічних властивостей ґрунтів і земних порід. Залежно від типу пошкоджених земельних порід і характеру наступного їх використання створюють відповідний комплекс відновлювальних робіт.

До комплексу відновлювальних робіт входять: планування поверхні, терасування бортиків кар'єрів і відкосів, відвалів і покриття їх родючим ґрунтовим покривом, також обов'язково потрібно виконувати відповідні меліоративні роботи, будівництво підземних і землевозних доріг. Зазначимо, що при створенні нових кар'єрів потрібно здійснювати знімання, складування, зберігання родючого шару ґрунту, здійснювати виїмку мінерального ґрунту та порід з необхідною потужністю [3, с.28]. Від якості проведення даних робіт залежить в подальшому ефективність біологічної рекультивациі.

Описуючи сам процес здійснення гірничотехнічного етапу рекультивациі земель, зазначимо, що невід'ємною і важливою його частиною є зняття, складування та зберігання родючого поверхневого шару ґрунту. Дані роботи здійснюються за рахунок фізичних і юридичних осіб, з ініціативи або вини, яких порушено ґрунтовий покрив, а роботи з нанесення знятої ґрунтової маси на малопродуктивні землі здійснюється за бажанням власників або землекористувачів, у тому числі орендарів, цих земельних ділянок за їх рахунок [14, с.198].

Зауважимо, що власники земельних ділянок і землекористувачі, які проводять гірничодо-

бувні, геологорозвідувальні, будівельні та інші роботи, зобов'язані отримати дозвіл на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельної ділянки, якщо це призводить до порушення поверхневого (родючого) шару ґрунту відповідно до п. 3.1. Порядку видачі й анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок. Тим же порядком (п. 3.3.) передбачено, що дозвіл видається на підставі затвердженого в установленому законом порядку проекту землеустрою, у якому повинні бути визначені умови зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту та порядок проведення рекультивації порушених земель [15]. У системі даного виду правовідносин правова охорона поверхневого шару ґрунту відіграє важливу роль, оскільки це система норм, які зобов'язують усіх, без винятку, землекористувачів правильно використовувати надану їм землю, не допускаючи її погіршення [19, с.79]. Так, при здійсненні гірничотехнічного етапу рекультивації земель, поверхневий ґрунтовий покрив повинен зберігатися у спеціально відведених для цього місцях, з установленими відповідними строками. Важлива у цьому аспекті потужність зняття самого поверхневого шару, але це залежить у першу чергу від самого виду ґрунту та відсоткового вмісту у нього гумусу.

Наступним важливим кроком даної стадії є формування рельєфу рекультивованих площ і технологія їх планування.

У технічному аспекті проведення рекультиваційних робіт застосовують два способи формування відвалів рельєфу: селективний та валовий. З практичного погляду селективний спосіб найбільш ефективний та економічно вигідний, оскільки може бути застосований для всіх напрямків здійснення рекультивації.

У наступній стадії відновлення пошкоджених земель використовують планування пошкоджених земель і проведення землювання. Планування територій, як правило, проводиться залежно від напрямків здійснення рекультивації, яка може проводитися по всій рекультиваційній території (суцільна) або на окремих земельних угіддях (часткова). Суцільне планування виконується при підготовці земель до сільськогосподарського використання та створення лісових масивів, а часткове – при підготовці земель до озеленення, створення захисних або лісових водоохоронних ліній, при благоустрою територій, під рекреаційні зони та для надання порушеним землям естетичного виду. Планування проводиться у два етапи: перший – попередній, другий – оста-

точний через 2-3 роки з обов'язковим засіванням бобово-злакових трав.

Завершальним кроком здійснення гірничотехнічного етапу рекультивації земель є проведення землювання – нанесення ґрунтового покриву на заплановану поверхню [13, с.49]. Після цього етапу рекультивації настає завершальний момент у здійсненні відновлення пошкоджених земель – біологічний етап рекультивації, який також повинен мати своє юридичне обґрунтування і закріплення на законодавчому рівні.

Під біологічним етапом рекультивації земель у науковій літературі розуміється комплекс біологічних заходів щодо відновлення родючості порушених земель (агротехнічні, фітомеліоративні та інші заходи), спрямовані на відтворення флори та фауни, навколишнього середовища, яке підлягає відновлювальним заходам [1, с. 214].

Біологічну рекультивацію здійснюють землекористувачі, яким передаються землі після технічної рекультивації, проведеної за рахунок коштів підприємств та організацій відповідного міністерства, що проводили на землях гірничі або інші види робіт [1, с.214]. На жаль, дана норма не чітко прописана у чинному законодавстві України. Дане тлумачення можна зустріти лише у робочих проектах з проведення рекультиваційних робіт.

Наступним важливим моментом у проведенні біологічної рекультивації є визначення напрямків подальшого використання рекультивованих земель. Найпоширеніші такі: сільськогосподарський, лісогосподарський, водогосподарський, рекреаційний, санітарно-гігієнічний та будівельний [17, с.27].

Зауважимо, що у ст. 52 ЗУ «Про охорону земель» юридично закріплений тільки один напрям рекультивації порушених земель – сільськогосподарського призначення [18, с.372], а інші напрями відновлювальних робіт не згадуються у чинному законодавстві України. За часів існування Радянського Союзу постановою Ради Міністрів УРСР від 14 липня 1976 року «Про рекультивацію земель, збереження і раціональне використання родючого шару ґрунту при розробці родовищ корисних копалин і торфу, проведенні геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт» чітко передбачалися всі вище перелічені напрями рекультивації земель [19]. Процес їх проведення закріплювався відповідними Міждержавними стандартами, які і дотепер використовуються у земельному праві України: Міждержавний стандарт 17.5.1.01-83 «Охорона природи. Рекультивація земель. Терміни та визначення», Міждержавний стандарт 17.5.1.02-85 Охорона

природи. Землі. Класифікація пошкоджених земель для рекультивації.», Міждержавний стандарт 17.5.1.03-86 Охорона природи. Землі. [20].

Вибір виду та напряму рекультивації пошкоджених земель визначається не тільки природно-економічними умовами а й у більшості випадків диктується тим, які землі були порушені у процесі розробки корисних копалин і як вони раніше використовувалися. Наприклад, не можна однаково підходити до вибору виду рекультивації, якщо розробками родовищ пошкоджені родючі чорноземи і малогумусні, безструктурні підзолисті або дерново-підзолисті ґрунти. Отже, вже сама ґрунтова характеристика значно підказує, які треба ухвалювати рішення. Аналогічну допомогу у виборі виду і напряму рекультивації можуть надати такі показники, як ступінь та вид засолення, рівень ґрунтових і підґрунтових вод, спосіб розробки родовищ та ін. [17, с.27].

Ефективність рекультивації значно залежить від строків і якості її проведення. При цьому треба врахувати, що відповідальність за своєчасну гірничотехнічну рекультивацію та передачу земель у належному стані, які звільнилися після завершення робіт із добування сировини, покладаються на керівників гірничодобувних підприємств, а за своєчасне і раціональне використання – на землекористувачів, яким передаються рекультивовані землі.

Наукові дослідження свідчать, що повторне використання рекультивованих земель може бути раціональним і ефективним лише у випадку правильного вибору напряму відновлювальних робіт на порушених землях. Саме такий підхід дозволяє пізніше відтворити порушений ландшафт і частково або цілком відновити флору і фауну, втрачену у процесі гірничих розробок. При цьому потрібно враховувати, що надання порушеним землям статусу, придатного для повторного використання, не завжди може збігатися з попереднім їх призначенням.

Залежно від природних і соціально-економічних умов найчастіше використовують такі напрями рекультивації: сільськогосподарський, лісовий, водогосподарський і будівельний. Правильний вибір напряму рекультивації повинен передбачати єдину мету – раціональне повторне використання пошкоджених земель у народному господарстві.

Висновок. Рекультивація земель – це юридично закріплений комплекс гірничотехнічних, меліоративних, сільськогосподарських, лісогосподарських та інженерно-будівельних робіт, що спрямовані на відновлення родючості ґрунтів

юридичними та фізичними особами у процесі добування корисних копалин та проведення всіх видів будівельних, меліоративних та інших робіт, які, безперечно, пов'язані з порушенням поверхневого ґрунтового покриву. Це зумовлює необхідність запровадження на законодавчому рівні врегулювання рекультиваційних заходів.

Список літератури

1. Панас Р.М. Раціональне використання та охорона земель. – Львів: Новий Світ, 2000, 2008. – 352 с.
2. Чернова Н.М. Экологические основы рекультивации земель. – М. Наука, 1985. – 184 с.
3. Ступаков В.П. Рекультивация земель после промышленного пользования. Кишинёв, 1981. – 76 с.
4. Буевский Н.М., Зорин Л.Ф. Рекультивация земель, нарушенных горными работами. – Донецк: «Донбасс», 1969. – 221 с.
5. Лесная рекультивация / Под ред. Зайцева Г.А., Моторина Л.В., Данько В.Н. – М.: Лесная промышленность, 1977. – 128 с.
6. Магарил Е.Р., Локкет В.Н. Основы рационального природопользования: учебное пособие. – М.: КДУ, 2008. – 460 с.
7. Горное дело. Терминологический словарь. Изд.2. перераб. и доп. – М.: Недра, 1974. – 528 с.
8. Земельное право: учебник / Под ред. Г.Е.Быстрота, Р.К.Гусева; А.В.Бабанов [и др.]. – М.: ТК Велі, Изд-во Проспект, 2008. – 720 с.
9. Государственный стандарт Союза ССР 17.5.1.01-83. Охрана природы. Рекультивация земель. Термины и определения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.businessseco.ru/>
10. Про утворення Державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2002 р. № 1958. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=477-2010-%EF>
11. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=586-14>
12. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 21.05.1997 № 280/97. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>

13. Голованов А.И., Зимин Ф.М., Сметанин В.И. Рекультивация нарушенных земель / Под ред. А.И.Голованова. – М.: Колос, 2009. – 325 с.
14. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, економічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД: Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Луцьк, 10-11 вересня 2010 р.): Збірник наукових праць / За заг. ред. А.М.Статівки та ін. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – С.198-199.
15. Порядок видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок: затв. Наказом Держкомзему України від 04.01.2005 р. №4. – Ст.25. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0070-05>
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони ґрунтів в Україні / П.Ф.Кулинич // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – №2 (88). – С.79-88.
17. Рідна природа. – № 2. – Том 28. – 1999; Липень-грудень – №2 (121 – 108 – 113). – С.27-28.
18. Мірошниченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. – К.: Правова єдність, 2009. – 496 с.
19. Постанова Ради Міністрів Української РСР від 14 липня 1976 р. № 372 Київ. «Про рекультивацию земель, збереження і раціональне використання родючого шару ґрунту при розробці родовищ корисних копалин і торфу, проведення геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=327-76-%EF>
20. Государственный стандарт Союза ССР 17.5.1.01-83. Охрана природы. Рекультивация земель. Термины и определения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tehcontent.ru/files.html>
- Государственный стандарт Союза ССР 17.5.1.02-85. Охрана природы. Земли. Классификация нарушенных земель для рекультивации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tehbez.ru
- Государственный стандарт Союза ССР 17.5.1.03-86. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tehbez.ru

Стаття надійшла до редколегії 14 березня 2011 року.

Рекомендована до опублікування у «Віснику» членом редколегії Н.С. Кузнєцовою.

А.Л. Мисинкевич

The conception of the lands reclamation as the juridical category

Summary

In the article nature of origin of such concept is reflected as reclamation is in scientific, technical, agricultural and in legal aspects. This term determination is offered to bring in future in the current landed legislation which touches a guard and rational use of earths.

The key words: the reclamation, the normatively legal levels, the legislation, a technical, an agricultural and a legal aspects, the determination of the term.

А.Л. Мисинкевич

Понятие рекультивации земель как юридической категории

Аннотация

Отражена природа возникновения такого понятия как рекультивация в научном, техническом, сельскохозяйственном и в юридическом аспектах. Предлагается данное определение внести в дальнейшем в действующее земельное законодательство, которое касается охраны и рационального использования земель.

Ключевые слова: рекультивация, действующее земельное законодательство, научный, технический, сельскохозяйственный и юридический аспект.